

**DİN EĞİTİMİNDE SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ:
DİN EĞİTİMİ ABD 16. KOORDİNASYON TOPLANTISI İZLENİMLERİ**

Bayramali Nazıroğlu*

Yrd. Doç. Dr., Recep Tayyip Erdoğan Ü. İlahiyat Fakültesi, Din Eğitimi

Giriş

Her yıl farklı bir İlahiyat fakültesinin ev sahipliğinde gerçekleştirilen Din Eğitimi Anabilim Dalı Koordinasyon Toplantılarınının 16'ncısı 23-24 Mayıs 2014 tarihlerinde Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öncülüğünde Rize'de gerçekleştirildi. Toplantıya Türkiye'nin farklı üniversitelerinden 80'e yakın din eğitimi uzmanı akademisyen ve bölgede görev yapan DKAB öğretmeni, Kuran-ı Kerim öğreticisi, din görevlisi, din eğitimi kurum yöneticisi gibi alan uzmanları katıldı. Toplantıda önce açılış konuşmaları ve açılış paneli yapıldı. Ardından din eğitimi ve öğretiminin yapıldığı dört farklı alanda oluşturulan çalıştaylarda, din eğitimi ve öğretiminin sorunları tespit edilmeye ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri getirilmeye çalışıldı.

2013 yılına kadar Din Eğitimi Anabilim Dalıyla ilgili olarak Türkiye'de mutad şekilde yapılan koordinasyon toplantılarında genel oturumlar aracılığıyla üretilen bilgi ve tecrübelerin derli toplu hale getirilmesi için genelde sonuç raporları tanzim edilmekteydi. 2013 yılında İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesinin ev sahipliğinde yapılan toplantı ise, küçük çaplı bir sempozyum şeklinde gerçekleşti ve ortaya çıkan bilimsel veriler daha sonra organizasyon tarafından kitaplaştırıldı.¹ Bu kitapta daha önce yapılan toplantıların bir

* Bu tanıtım yazısının oluşmasında çeşitli şekillerde emeği geçen Lisansüstü öğrencilerimiz Arş. Gör. Mustafa Çetin, Arş. Gör. Muzaffer Üzümcü, Arş. Gör. Musa Türkan, İlhan Tetik ve Halil Özdemir'e teşekkür ediyorum.

¹ Bkz., Fahri Kayadibi (Ed.), Din Eğitimi Kalite, Dem Yayınları, İstanbul: 2014.

kısımının sonuç raporlarına da yer verildi. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde yapılan toplantı ise, hem tüm katılımcıların iştirak ettiği genel oturumlar şeklinde hem de özel çalışma grupları oluşturularak gerçekleştirildi. Bu bağlamda hem genel oturumlarda hem de çalıştaylarda dile getirilen hususların en azından ana hatlarıyla katılımcılarla ve kamuoyuyla paylaşılması için bir tanıtım ve değerlendirme yapmanın doğru olacağına kanaat getirildi. Bu yazı, bahsedilen kanaat sonucu ortaya çıkmış bir tanıtım yazısı olarak gerek bireysel sunumlarda gerekse grup çalışmalarında ortaya çıkan düşünce, kanaat, bilgi ve bilimsel verileri konu edinmektedir.

AÇILIŞ KONUŞMALARI

Programın açılışında RTEÜ İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Anabilim Dalı Başkanı Yrd. Doç. Dr. Bayramali Nazıroğlu, RTEÜ İlahiyat Fak. Dekanı Prof. Dr. Süleyman Mollaibrahimoğlu, RTEÜ Rektörü Prof. Dr. Hüseyin Karaman ve Rize Valisi Nurullah Çakır, birer konuşma yaptılar.

Nazıroğlu, konuşmasında ilk olarak programın içeriği hakkında bilgi vererek, program esnasında, okul öncesi dönemden Yükseköğretime kadar Türkiye’de din eğitimi veren kurumların sorunları ve bu sorunların çözüm yolları üzerinde, din eğitimi bilimi alanında uzmanlaşmış bilim insanlarının tespit ve tekliflerine tanıklık edileceğini; din eğitimi veren kurumların sorunları ve bu sorunların muhtemel çözüm yollarının, açılış panelinde ana hatlarıyla ele alınacağı; daha sonra bu hususların, 4 farklı Çalıştay grubunda detaylandırılarak elde edilen sonuçların, program sonunda bütün katılımcıların katkılarını sunacakları genel oturumda tartışılacağı belirtti. Ardından, ülkemizde Cumhuriyet’in ilk yıllarından itibaren din eğitiminin kurumsal olarak hem niceliksel hem de niteliksel anlamda ciddi sorunlar yaşadığını; 1924, 1950, 1980, 1997 ve 2012 yıllarında yaşanan siyasal ve hukuki gelişmelerin din eğitiminde önemli dönüşümlere yol açtığını ifade etti. Nazıroğlu, “*Bilhassa 2000’li yıllardan itibaren eğitim alanında yapılan reformlar, din eğitiminin kemiyet sorunlarını büyük oranda ortadan kaldırmış; ancak aynı şekilde tüm toplumun*

keyfiyete dair beklentilerini karşılayacak olumlu gelişmeler, güçlü siyasi olanaklara rağmen sağlanamamıştır. Bunun pek çok nedeni bulunmakla birlikte en önemli nedenlerinden biri, yeterince mutfak çalışmalarının yapılmayışı veya yapılan mutfak çalışmalarının yeterince önemsenmeyişi olsa gerektir. Bu bağlamda toplantımızın din eğitimi kurumlarının süreç yenilemesinde tüm paydaşlara yeni ufuklar açacağına olan inancımı belirtmek istiyorum.” diyerek sözlerini tamamladı.

RTEÜ İlahiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Süleyman Mollaibrahimoğlu ise, din konusunun herkesi ilgilendiren geniş bir alan olduğunu, yakın tarihte ülkenin içinden geçtiği birtakım iniş-çıkışlara rağmen her geçen gün din eğitiminin öneminin arttığını belirterek, her yıl ilahiyat fakültelerinin kontenjanlarının dolmasındaki manayı iyi okumak gerektiğini ifade etti. Mollaibrahimoğlu, gerek İlahiyat fakültelerinin gerekse paydaşları olan MEB ve DİB’de görev yapan mezunlarımızın yeterlikleri ve konu ile ilgili daha farklı sorunlarla ilgili olarak, hemen hemen her platformda bir takım tartışmaların olduğunu, bu toplantıdan da din eğitimi adına önemli sonuçlar çıkmasını ümitle beklediğini dile getirdi.

RTEÜ Rektörü Prof. Dr. Hüseyin Karaman ise, yaptığı konuşmada, ülkemizde, ‘Din Eğitimi Alanı’nda 900 civarında lisansüstü çalışma yapıldığını; bu birikimin Türkiye’de Din Eğitimi alanındaki sorunların çözümünde ve eğitimin planlanmasında yetkin kişiler için bir fırsat olduğunu, bu bağlamda, akademik camianın ürettiği teorik bilginin, din eğitimi uygulamalarına dönüşmesi için yapılan çalışmaların dikkate alınması gerektiğini belirtti. Karaman ayrıca, “*İnsanlara dini bilgiyi doğru ve sağlıklı bir şekilde aktaracak en önemli kurum, günümüz itibariyle İlahiyat Fakülteleri ve DİB’dir.*” diyerek bu kurumların kolektif çalışmalarının, sonuç ve verim adına daha sağlıklı ve daha doğru olacağına işaret etti. Son olarak, Günlük tartışmalardan bağımsız olarak bizlere düşen sorumluluğun; “*müellim olmayan, muallim eğitimciler yetiştirmek*” olduğunu ifade etti.

Rize Valisi Nurullah akır da yaptığı değerlendirmede Rize ilinin, hem yakın Cumhuriyet Dönemi Tarihi'ne hem de Osmanlı Tarihi'ne bakıldığında Din Eğitimi ile ilgili temel değerleri sırtlanarak gelmiş bir il olduğuna değinerek, Rize'nin manevi dinamikleriyle zengin bir il olduğunu ifade etti. akır, usulün çoğu zaman asıldan ve esastan önce geldiğini ifade ederek, Din Eğitimi'nde usulün belirlenmesinin asıldan önce gelmesi gerektiğine atıfla; usulde handikaplar yaşadığımızı söyleyerek konuyla ilgili spesifik örnekler verdi. Bu bağlamda, Kutlu Doğum Haftalarında Hz. Peygamber'i anlatmanın, sadece önümüze gelene gül dağıtmakla sınırlı kalmasına veya manevi bakımın sadece yaşlılara iek götürme olarak algılanmasına yönelik eleştirilerini dile getirdi. Buradan hareketle de modern ağda Din Eğitimi'nin fonksiyonunu en iyi şekilde yerine getirmesi için, çağın gereklerine ve gelişmelerine uygun olarak yeni metot ve yöntemlerin geliştirilmesinin önem ve gerekliliğini vurguladı. Son olarak, tahrip gucunun yüksek olduğu bir çağda, din eğitimin tamir gucunun de yüksek, hatta ondan kat kat ileri olmaması halinde, geleceğimizin sadece din eğitimi adına değil insanlık adına da karanlığa düşeceğini ifade ederek sözlerini tamamladı.

AçILIş PANELİ: TÜRKIYE'DE DİN EĞİTİMİ KURUMLARI

İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Fahri Kayadibi moderatorlugunde gerçekleştirilen Açılış Panelinde; Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi ve Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. M. şevki Aydın "*Diyamet İşleri Başkanlığı Okul Öncesine Kur'an Kursu Modeli*"; Düzce Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. M. Faruk Bayraktar "*İmam-Hatip Ortaokulları ve Bir Meslek Lisesi Olarak İmam-Hatip Liseleri*"; Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ahmet Koç "*İlahiyat Fakülteleri ve İDKAB Bölümleri*" ve Din Öğretimi Genel Müdür Vekili Nazif Yılmaz "*İlk ve Orta Öğretimde Din Kulturu ve Ahlak Bilgisi Dersi ve Seçmeli Din Dersleri*" adlı sunumlarını yaptılar.

İlk sunumu gerçekleştiren M. şevki Aydın, sunumunda din eğitimi açısından kemiyet olarak bir yerlere gelmemize rağmen

keyfiyet olarak istenilen seviyeye gelinemediğinden bahsederek, eğitim sisteminin ezbere dayalı olması nedeniyle istenilen noktaya ulaşılamayacağını ifade etti. Ardından, ezbere dayalı din eğitiminin terkedilmesi, din eğitiminde düşünen, sorgulayan, araştıran bir anlayışa geçilmesi gerektiğinin altını çizdi. Çünkü ezberci bir anlayışla çağın ihtiyaçlarını ve gereklerini kavramış, güncel sorunlarına sağlam cevaplar üreten iyi bir dindar yetiştiremeyeceğimizi söyledi. Daha sonra okul öncesi eğitimin önemine değinerek DİB tarafından geliştirilen Öğretim Programı hakkındaki değerlendirmelerini sundu ve bu eğitimin başarıya ulaşması için programın uzmanlarca hazırlanması ve nitelikli öğretmenlerle uygulamaya geçirilmesi gerektiğini vurguladı.

Aydın'ın ardından söz alan M. Faruk Bayraktar, imam hatip liselerinde din eğitimi ile ilgili konuşmasının başlarında; eğitimin amacının öncelikle ruh sağlığını geliştirerek bireyin gelişimine yardımcı olmak olduğunu belirtti. Ardından, din eğitiminde başarısının ruhun ihtiyaçlarını göz önüne alınmasından geçtiğini vurguladı ve bu eğitimin yapılmasında imam hatip liselerinin büyük önem taşıdığını ifade etti. Bayraktar, Diyanet İşleri Başkanlığı personelinin çoğunluğunun İHL kökenli olduğunu, örgün eğitim veren okullardaki DKAB öğretmenlerinin ve İHL'lerde eğitim veren öğretmenlerin çoğunluğunun da yine İHL kökenli olduğunu, dolayısıyla bu okullarda kalitenin artırılmasının din eğitiminin verimliliği açısından kaçınılmaz olduğunu belirtti. *“İHL nevi şahsına münhasır bir kurumdur.”* diyen Bayraktar, edebiyat, sanat ve siyasette bu okul mensup ve mezunlarının etkin rol oynadığını hatırlattı. Bayraktar, *“Bunun yanı sıra İHL, çocuklarının dini ve milli değerlerle donatılmalarını ve bunu yaparken diğer ilimlerden de faydalanmalarını sağlamak isteyen ailelerin ihtiyaçlarına cevap veren önemli bir kurumdur.”* diyerek konuşmasının birinci bölümünü tamamladı.

Bayraktar, konuşmasının ikinci bölümünde imam hatip liselerinde sıklıkla yaşanan sorunları ve çözüm önerilerini şu şekilde sırladı:

1. Zeki çocukların başka okullara gönderilmesi nedeniyle öğrencilerin akademik başarı durumlarının istenen düzeyde olmaması
2. İstemedikleri halde kontenjan fazlası öğrencilerin İHL'ye yerleştirilmeleri
3. Meslek dersi öğretmenlerinin sayısının yeterli olmaması; açığın ücretli öğretmenlerle kapatılması
4. Okulu sevdirecek İHL şuuru kazandıracak faaliyetlerin yetersizliği
5. İmam-Hatip Ortaokullarında Temel Dini Bilgiler, DKAB ve Siyer derslerinde konu tekrarına düşülmesi
6. Günlük ders saatinin 8 saat olması, bunun öğrencilerde bıkkınlığa ve yorgunluğa yol açması
7. Velilerin öğrencilerle yeteri kadar ilgilenmemesi
8. Okuldaki en küçük problemlerin velilere yansıtılması, bunun sonucunda da velilerin öğretmeni müdüre, müdürü milli eğitim müdürüne şikayet ederek bir şikayet silsilesini oluşturması
9. Öğrencilerin ve öğretmenlerin okumaması

Bayraktar, bu sorunları ortadan kaldırmak için getirdiği önerileri de şu şekilde aktardı:

1. Öncelikle ders saatleri 6 saate indirilmeli
2. Okulun kalitesini artırmak için ezbercilikten uzak bir öğretim süreci geliştirilmeli
3. Kur'an eğitiminde meal okumanın önemi üzerinde durulmalı
4. Bizzat meslek dersi öğretmenleri meal okuyarak rol model olmalı
5. Osmanlıdaki eğitim disiplini örnek alınmalı
6. Öğretmenler çeşitli kitaplarla derse girmeli ve bunları tanıtıp tavsiye etmeli

Bayraktar'ın ardından söz alan Ahmet Koç, konuşmasının başında Türkiye'de yüksek din eğitimi konusunda genel bir çerçeve çizeceğini, amacının konuyu enine boyuna tartışmak yerine yapılacak çalıştaylara zemin oluşturmak olduğunu belirtti ve temel hedefinin mevcut durumu istatistiki bilgiler ve ana temalar çerçevesinde sunmak olduğunu ifade etti. Koç, daha sonra

medreselerin bir kenarda tutulduğu takdirde kurumsallaşma açısından ilahiyat fakültelerinin çok eski bir geçmişe sahip olmadığını belirtti. Dolayısıyla ilahiyat fakültelerinin temelini çok eski olmaması nedeniyle problemlerimizin çokluğuna ve bu konuda daha kat edeceğimiz çok fazla mesafenin olduğuna işaret etti. Daha sonra yüksek din öğretimindeki gelişmelere değinerek ilahiyat fakültelerinin dışında 1959'da başlayan Yüksek İslam Enstitüsü serüveninden bahsetti. 1982'de bütün yüksek din eğitimi kurumlarının ilahiyat fakültesi çatısı altında toplandığını belirtti. 1982'de yüksek din öğretimine 8 ilahiyat fakültesiyle başladığını, 1998'e gelindiğinde yeni ilahiyat fakültelerinin de açılmasıyla ilahiyat fakültesi sayısının 20'ye yaklaştığını ifade etti. Bunun yanında 1998'de öğretmen yetiştirme politikaları çerçevesinde ilahiyat fakülteleri ve öğretmen yetiştiren kurumlarla ilgili yeniden bir takım düzenlemeler yapıldığını dile getirerek, şu andaki ilahiyat fakültelerinin program açısından temelini oluşturduğunu belirtti. Daha sonra 2005'ten sonra ilahiyat fakültelerinde hızlı bir niceliksel artış olduğunu, bugün geline nokta da ise 2013-2014 yükseköğretim programları kontenjan kılavuzunda 48 ilahiyat fakültesinin öğrenci aldığını ifade etti. Oysa açık olarak bulunan ilahiyat fakültesi sayısının 86 civarında olduğunu ve bu fakültelerin yanında yenilerinin de açıldığını belirtti. Öte yandan 44 DKAB bölümünün bulunduğunu ifade etti. Yükseköğretimde halen 100'ü aşkın din eğitimi kurumunun mevcut olduğunu belirtti. Öğretim kontenjanları açısından 10 bin civarında ilahiyat, 6 bine yakın DKAB ve bununla birlikte İLİTAM ve diğer programlar da dikkate alındığında 2013-2014 yılında 20 bin civarında öğrencinin yüksek din eğitimi aldığını vurgulayan Koç, daha sonra yenilerinin de ilave edilebileceğini ifade ederek yüksek din eğitimi açısından çalıştayda ele alınabilecek konuları şu şekilde sıraladı:

1. Program Değerlendirme
2. Öğretim Elemanı Meselesi
3. Öğrenci
4. Öğretme ve Öğrenme Süreci
5. Fiziki ve Teknik Yapı

6. Lisansüstü Eğitim,
7. Pedagojik Formasyon,
8. DKAB Bölümleri,
9. Bologna Süreci, Akreditasyon,
10. Öğrenci ve Öğretim Elemanı Değişim Programları

Açılış Panelinde son konuşmacı olan Nazif Yılmaz, başlıca iki temel konu üzerinde odaklandı: Birincisi seçmeli din dersleri; ikincisi ise okullarda din eğitimi ve öğretimi faaliyetlerindeki problemler. Yılmaz, Türkiye’deki ortaokullarda en çok seçilen seçmeli dersin yüzdeler oran olarak %31 ile Kur’an dersinin olduğunu, ardından Hz Muhammed’in Hayatı dersinin geldiğini, üçüncü sırada ise, Temel Dini Bilgiler dersinin seçildiğini ifade etti. Liseye gelindiğinde ise, ortaokullardan farklı olarak %31’le Siyer dersinin birinci sırada tercih edildiğini, ardından ikinci sırada Temel Dini Bilgiler dersinin ve üçüncü sırada ise, Kur’an dersinin seçildiğini belirtti. Buradan hareketle velilerin bilinçli olarak Kur’an ve Siyer derslerini tercih ettikleri söyledi. Bu anlamda velilerin, çocuklarının bu eğitimi yaz Kur’an kurslarında ve Diyanet İşleri Başkanlığının kurslarında almalarını daha doğru bulduklarını dile getirdi. Yılmaz konuşmasının devamında Anayasanın 24. Maddesine göre seçmeli derslerin bir hak olduğunu ve bu hakkın 30 Mart 2012 tarihinde 6287 sayılı kanunun kabul edilmesiyle somutlaştığını dile getirdi. Okullarda din eğitiminin üç şekilde verildiğini belirten Yılmaz, birinci olarak zorunlu DKAB dersini, ikincisi olarak “Din, Ahlak ve Değerler” alanındaki seçmeli dersleri, üçüncüsü olarak da mesleki din eğitimi kurumları olan İHL’lerde yapılan din eğitimi ve öğretimini zikretti. Yılmaz, daha sonra Seçmeli din dersleriyle ilgili bazı tespit ve önerilerde bulunarak bunları maddeler halinde şu şekilde sıraladı:

1. Din eğitimi verecek olan öğretmen adaylarına fakülteadaki eğitim-öğretim süreci içerisinde seçmeli derslerin öğretim programlarına ilişkin bilgi verilmemesi.

2. Seçmeli derslerdeki başarının istenen düzeyde olmaması ve velilerin beklentilerine cevap vermemesi nedeniyle bu derslerin seçiminde olumsuz tutumun ortaya çıkması.

3. Öğretmenlerin öğretme niteliğine ve iyi bir koordinasyon becerisine sahip olmayışı.

4. Bazı okullarda idarecilerin seçmeli derslerin seçiminde gerekli özeni göstermemeleri, hatta seçilmemesi için, öğretmen yokluğu gibi bahaneler ileri sürmeleri. Yahut dersi bir şekilde kamufle ederek velinin tercihinin imkân vermemeleri.

5. Seçmeli dersleri verecek öğretmenin yetersizliği. Yani dersi seçtirmek isteyen okul idaresinin öğretmen eksikliğinden dolayı bunu gerçekleştirememesi.

6. Kuran-ı Kerim dersinde öğretmenlerin okuma ve öğretme becerilerinin zayıflığı.

7. Öğretmen ihtiyacı olduğu için dışarıdan görevlendirilen din görevlilerinin pedagojik yanlışlıkları ve bu alanda bilgilerinin olmayışı.

8. Seçmeli derslerin seçimine yönelik kamuoyundan yeterince teşvik olmaması.

9. Öğrencilerin ders yükleri ve seçmeli derslerin son saatlere bırakılması.

10. Kur'an-ı Kerim dersinde çevre imkânlarından yararlanılamayışı.

11. Kız ve erkek öğrencilerin aynı sınıflarda eğitim görmeleri

12. Fiziki imkânsızlıklar.

13. Çocukların farklı tercihleri.

14. MEB tarafından hazırlanan seçmeli derslere ait öğretim materyalleri ve kitapların istenen düzeyde olmaması.

Yılmaz, bunları sıraladıktan sonra bu toplantıda bulunma sebebinin esasında Din Öğretimi Genel Müdürlüğü olarak ne iş yaptıklarını, neleri yapabileceklerini ve nelerin yapılması gerektiğini konuşmak olduğunu ifade etti. Çünkü Türkiye'nin din eğitimini şekillendiren kadronun burada olduğunu ve bu kadro ile asıl bunun konuşulması gerektiğini belirtti. Bu bağlamda din öğretimi genel müdürlüğünün yapısına da değindi. Din öğretimi genel müdürlüğünün; genel müdür, daire başkanları, eğitim uzmanları, uzman yardımcıları, şef ve memurlardan oluşan altmış kişilik bir kadrodan oluştuğunu belirtti. 2012 yılından itibaren de 81 ildeki

Milli Eğitim M¼d¼rl¼klerinin b¼nyesinde din ¼đretiminden sorumlu Őube m¼d¼rleri ve milli eğitim m¼d¼r yardımcılarının bulunduğunu belirtti. Yılmaz, yeni sisteme g¼re d¼z İHL'nin kalmadığı b¼t¼n İHL'lerin Anadolu formatına d¼n¼Őt¼r¼ld¼đ¼n¼ s¼yledikten sonra yeni sistemle birlikte bu kurumlara TEOG sınavıyla ¼đrenci aldığını belirtti. Toplam okul sayısının 872'si Anadolu İmam Hatip, 1339'u ise, İmam Hatip Ortaokulu olmak ¼zere 2203 olduğunu ifade etti. ¼đrenci sayılarına ilişkin olarak da toplam 474 bin lise ¼đrencisinin, 227 bininin erkek, 246 bininin ise, kız olduğunu a¼ıkladı. Bunun yanında 239 bini ortaokul ¼đrencisi olmak ¼zere lise ¼đrencileriyle birlikte toplam ¼đrenci sayısının yaklaŐık 713 bin civarında olduğunu belirtti.

Yılmaz, ¼đretmen sayılarına ilişkin olarak da İmam hatip liselerinin a¼ılmasıyla 10 bin civarında meslek dersi ¼đretmeni normunun olduğunu ve mevcut normun 6 bin civarında olması nedeniyle 4 bin civarında meslek dersleri ¼đretmenine ihtiyaç duyulduğunu s¼yledi. Ayrıca T¼rkiye'de 15 bine yakın DKAB ¼đretmenine ihtiyaçlarının olduğunu ifade ederek mezun olacak ¼đretmenlere acilen ihtiyaçlarının olduğunu belirtti. Yılmaz, MEB'e bağlı ¼ç t¼r proje okulunun olduğunu ve bu okulların idareci ve ¼đretmenlerinin bakanlık tarafından atadığını belirtti. Birinci t¼r proje okulunun Konya, Kayseri gibi illerde TDV ile ortaklaŐa a¼ılan Uluslararası İHL; ikinci t¼r proje okullarının Arapça hazırlığı olan Beyoğlu İHL, İngilizce hazırlığı olan Kartal ve G¼ng¼ren İHL; ¼ç¼nc¼ proje okullarının da Bahçelievler Abdurrahman G¼rses Anadolu İHL ve Denizli Cedide Abalıoğlu Anadolu İHL gibi hafızlık ¼ncelikli okullar olduğunu belirtti. Yılmaz, sonuç olarak ¼đretim programlarının hocalar tarafından ¼đrencilere tanıtılması ve fak¼lterde idealist ¼đrencilerin yetiŐmesi gerektiğini, DKAB mezunu ¼đrencilerin Kur'an eğitim ve ¼đretiminde istenen baŐarıyı yakalayamadığını, Siyer dersinde beklenen başarının elde edilemediğini ve fak¼lte-okul iŐbirliđinin artırılması gerektiğini s¼yleyerek s¼zlerini tamamladı.

ÇALIŞTAYLAR

Komisyon I: *Okul Öncesi Din Eğitimi (Diyanet İşleri Başkanlığı/Okul Öncesi Kur'an Kursu Modeli) - Sorunlar ve Çözüm Önerileri-*

Katılımcılar

1. Prof. Dr. Ramazan BUYRUKÇU (Oturma Başkanı)
2. İlhan TETİK (Raportör)
3. Prof. Dr. M. Şevki AYDIN
4. Doç. Dr. Abdülcelil BİLGİN
5. Yrd. Doç. Dr. Abdulkadir ÇEKİN
6. Yrd. Doç. Dr. Ahmet YEMENİCİ
7. Yrd. Doç. Dr. Ayhan ÖZ
8. Yrd. Doç. Dr. Ayşegül GÜN
9. Yrd. Doç. Dr. Bülent ÇELİKEL
10. Yrd. Doç. Dr. H. Yusuf ACUNER
11. Yrd. Doç. Dr. Mustafa ÇOBAN
12. Yrd. Doç. Dr. Veli ÖZTÜRK
13. Öğr. Gör. Şemsettin KOÇAK
14. Arş. Gör. Adnan TELLİ
15. Arş. Gör. Ahmet BAYRAKTAR
16. Arş. Gör. Cemil OSMANOĞLU
17. Arş. Gör. Fatih ÖZKAN
18. Arş. Gör. Hüseyin ALGUR
19. Yusuf Doğan (Rize İl Müftüsü),
20. Duygu Kaçanaroğlu (Rize Sahil Camii KK Öğreticisi)
21. Süheyla Yıldırım(Okul Öncesi Öğretmeni)

Sorunlar

1. Kitap yetersizliği
2. Materyal yetersizliği
3. Öğretici yetersizliği
4. Yaş gurubu sınırı
5. Bilgi formu (öğrenci-aile)
6. Kalabalık sınıflar
7. Eğitim ortamının elverişsizliği

8. Programın ağır oluğu
9. Ailelerle iletişim eksikliği
10. Hizmet içi eğitim

özüm Önerileri

1. Programdan materyal geliştirmeye kadar çok yönlü çalışmalar yapılmalı
2. Süreç tedrici olarak geliştirilmeli
3. “Ne öğreteceğiz?”, “Nasıl öğreteceğiz?” sorularını cevaplandırmadan okul öncesi öğretime geçilmemeli
4. Öğretim programının hazırlanmasında, din psikolojisi ve din eğitimi alanında spesifik olarak çalışma yapanlardan yararlanılmalı
5. Okul öncesi din eğitimiyle ilgili olarak yüksek lisans ve doktora çalışmaları yapılmalı
6. Kişilik gelişimine engel olmayacak kazanımlara yer verilmeli
7. Süreç tamamen bilimsel zemine oturtularak yürütölmeli
8. Eğitim bilimlerinin onaylamadığı bir şeyi din eğitimin de onaylamayacağı unutulmamalı
9. Alan bilgisi gerektiren eğitim alanı, öğretmen tarafından; diğer eğitim ise, okul öncesi öğretmeni tarafından verilmeli
10. İlahiyatların bünyesinde yapılandırmaya gidilmeli veya okul öncesi eğitime öncelik verilmeli
11. Okul öncesi öğretmenliği lisans programlarına din ve ahlak ile ilgili dersler eklenmeli
12. Okul öncesi öğretmenlerine DİB tarafından hizmet içi eğitim verilmeli
13. Cami ve Kur’an Kursu dışında çocuklar için daha cazip mekanlar oluşturulmalı
14. Eğitime elverişli olmayan yerlerde eğitim yapılmamalı
15. Sağlığa ve hijyen kurallarına uygun olmayan yerlerde eğitim yapılmamalı
16. DİB, bu konuda öncölük yapmalı ve diğer kurumlara örnekle olmalı

Komisyon II: *Örgün Eğitimde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi ve Seçmeli Din Eğitimi Dersleri -Sorunlar ve Çözüm Önerileri-*

Katılımcılar

1. Prof. Dr. Halis AYHAN (Oturma Başkanı)
2. Arş. Gör. Osman TAŞKIN (Raportör)
3. Prof. Dr. İrfan BAŞKURT
4. Prof. Dr. Mustafa TAVUKÇUOĞLU
5. Prof. Dr. Şakir GÖZÜTOK
6. Doç. Dr. Eyüp ŞİMŞEK
7. Yrd. Doç. Dr. Bayramali NAZIROĞLU
8. Yrd. Doç. Dr. E. Zehra TURAN
9. Yrd. Doç. Dr. Hasan MEYDAN
10. Yrd. Doç. Dr. İbrahim TURAN
11. Yrd. Doç. Dr. İslam MUSAYEV
12. Yrd. Doç. Dr. Kubatali TOPCHUBAEV
13. Yrd. Doç. Dr. Macid YILMAZ
14. Yrd. Doç. Dr. Mehmet BULUT
15. Yrd. Doç. Dr. Mehmet YAŞAR
16. Yrd. Doç. Dr. M. Nur PAKDEMİRLİ
17. Arş. Gör. Ahmet BEKEN
18. Arş. Gör. Sümeyra BİLECİK
19. Arş. Gör. Ahmet ÇAKMAK
20. Arş. Gör. Kerim AYDIN
21. Arş. Gör. Rahime KAVAK
22. Kenan Demirtaş (Eğt. Uzmanı)

Sorunlar

1. DKAB ve seçmeli din derslerinde yöntem ve metot sorunları
2. Geleneksel ve modern yöntem tartışmaları
3. DKAB dersi ile seçmeli din dersleri arasında içerik benzeşmesi
4. Bazı konuların tekrar edilmesi
5. Seçmeli din derslerinde ders kitabı ve materyal eksikliği ve var olan materyalin yetersizliği
6. Seçmeli din derslerinde ölçme ve değerlendirme sorunu

7. Seçmeli din derslerinde niteliksel ve niceliksel öğretmen yetersizliği
8. Öğretim programının merkezîyetçi bir anlayışla yapılması
9. Din derslerinde din dilinin kullanımı sorunu, çocukların dersleri anlayamamaları
10. Ayetlerin ve dini kavramların öğrenci seviyesine uygunluğu sorunu

Çözüm Önerileri

1. DKAB öğretmenleri gerek seçmeli gerekse zorunlu dersleri daha verimli hale getirmek için geleneksel anlatım yöntemlerinin dışında modern yöntem ve teknikleri kullanılmalı
2. Paydaş kurumlar DKAB öğretmenlerine hizmet içi eğitim vermeli, DKAB lisans eğitimine devam eden kurumlarda bu soruna yönelik güncel yaklaşımlar takip edilmeli
3. DKAB dersi ile seçmeli din dersi arasındaki benzeşmenin kaldırılması için seçmeli din dersi programlarının içerikleri zorunlu din dersleri ışığında gözden geçirilmeli
4. Seçmeli din derslerinde duyuşsal ve davranışsal öğrenme alanlarına yönelik içerik ve kazanımlar oluşturulmalı.
5. Zorunlu DKAB derslerinde dua ve sure ezberleri, seçmeli din dersleri ile eşgüdüm içerisinde yürütülmeli
6. Ders kitapları yoğun bilgi akışından kurtarılmalı
7. DKAB ders kitaplarında yer alan etkinlikler, öğrencileri aktif hale getirmeye yönelik olmalı
8. Seçmeli din dersleri konusunda var olan ciddi boyutlardaki ders kitabı ve yardımcı materyal eksikliği giderilmeli
9. Materyallerin hazırlanması sürecinde öğrencinin gelişimsel özelliklerine uyulmalı
10. Seçmeli din derslerinde ölçme ve değerlendirme konusu etraflıca tartışılmalı/Seçmeli din derslerine ölçme ve değerlendirmenin sağlayacağı katkılar etraflıca tartışılmalı
11. İlahiyat fakültesine alınacak öğrencilerin özel yetenek sınavına tabi tutulmaları tartışılmalı
12. Öğretim programı uygulayıcılara esneklik tanıyacak şekilde düzenlenmeli

13. Ders planı hazırlamada, içerik oluşturmada ve kazanımlara ulaşmada öğretmenlere daha fazla yetki verilmeli

14. DKAB dersleri ve seçmeli din derslerinde din dilinin öğrencinin gelişim seviyesine göre düzenlenmeli

15. Kuran-ı Kerim, öğrencilere anlaşılır bir şekilde sunulmalı, ayrıca öğrencilere yönelik meal hazırlanmalı

Komisyon III: *İmam-Hatip Ortaokulları ve Bir Meslek Lisesi Olarak İmam-Hatip Liseleri, Sorunları ve Çözüm Önerileri*

Katılımcılar

1. Prof. Dr. Muhiddin OKUMUŞLAR (Oturum Başkanı)
2. Arş. Gör. Mustafa ÇETİN (Raportör)
3. Prof. Dr. M. Faruk BAYRAKTAR
4. Doç. Dr. Adem KORUKÇU
5. Yrd. Doç. Dr. Ahmet DOĞAN
6. Yrd. Doç. Dr. Abdullah AKIN
7. Yrd. Doç. Dr. İrfan SEVİNÇ
8. Yrd. Doç. Dr. Mehmet AYAS
9. Yrd. Doç. Dr. İsmail ARICI
10. Yrd. Doç. Dr. Mustafa ŞENGÜN
11. Yrd. Doç. Dr. Mücahit ARPACI
12. Yrd. Doç. Dr. Osman TAŞTEKİN
13. Yrd. Doç. Dr. Safinaz ASRİ
14. Yrd. Doç. Dr. Soner TEKER
15. Öğr. Gör. Âdem GÜNEŞ
16. Arş. Gör. Mustafa Fatih AY
17. Arş. Gör. Osman ABALI
18. Arş. Gör. Servet SAĞINCI
19. Arş. Gör. Kübra CEVHERLİ

Sorunlar

1. Bazı yerlerdeki yerel yöneticilerin İHL açılması hakkındaki olumsuz tutumları

2. Öğretmenlerdeki niteliksel yetersizlikler

3. Ortaöğretime geçişte uygulanan sınav sistemi

4. İmam Hatip Ortaokullarında ara sınıflara nakille gelen öğrencilerin Arapça ve Kur'an bilgisi eksiklikleri
5. İmam-Hatiplerin lise kısmından mezun olanların mesleki yeterliliğe sahip olmaması
6. İmam Hatiplerde aidiyet duygusunun oluşturulamaması
7. 28 Şubat sürecinin olumsuz etkilerinin giderilememesi
8. Ders kitaplarının içeriklerinde bulunan yanlışlıklar
9. Bazı okullarda Kur'an-ı Kerim derslerinin rutin ders saatleri dışında okutulması
10. İHL Ortaokullarında ders yükü ve sayısının fazla olması
11. İmam Hatip Liselerinin statülerindeki belirsizlik
12. İHL'lerdeki meslek dersleri öğretmenlerinin mesleki formasyon yetersizlikleri
13. Disiplin sorunu
14. Velilerin ilgisizliği
15. İdareci seçimindeki problemler

Çözüm Önerileri

1. İmam-Hatip Okulu açma konusunda Milli Eğitim Müdürlükleri anket yaparak ihtiyaç analizi yapmalı.
2. Öğretmenlerin alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisi açısından eğitimi yeniden değerlendirilmeli.
3. İHO'lara geçecek öğrencilere oryantasyon programı hazırlanmalı.
4. Kurum kültürü oluşturmak için sosyal medya kullanılmalı.
5. Derece yapan öğrenciler ödüllendirilmeli.
6. İHL mezunlarına daha fazla uygulama yaptırılmalı.
7. İHL ders kitaplarında yazarların kişisel görüşlerinin kitaplara yansıtılmamasına dikkat edilmeli.
8. Ders materyalleri, öğrenci seviyesine uygun, görsel içerik bakımından zengin, öğrenciye uygun ve kaliteli olmalı.
9. Ders saati sayısı ve yükleri azaltılmalı.
10. İlahiyat fakülteleri ile İHL arasındaki ilişki yeniden tanımlanmalı.
11. Öğretmenlere hizmet içi eğitimler verilmeli.

12. İHL öğretmenlerinin mesleki standartlarını yükseltmek amacıyla ilahiyat fakültelerinin müfredatlarıyla koordinasyon sağlanmalı.

13. Veli-okul işbirliği arttırılmalı.

Komisyon IV: *İlahiyat Fakülteleri ve İDKAB Bölümleri-Sorunlar ve Çözüm Önerileri-*

Katılımcılar

1. Prof. Dr. Nurullah ALTAŞ (Oturum Başkanı)
2. Doç. Dr. Ayşe Zişan FURAT (Raportör)
3. Prof. Dr. Ahmet KOÇ
4. Prof. Dr. Fahri KAYADİBİ
5. Yrd. Doç. Dr. Yusuf BATAR
6. Yrd. Doç. Dr. Hamza AKTAŞ
7. Yrd. Doç. Dr. Saadettin ÖZDEMİR
8. Yrd. Doç. Dr. Şeref GÖKÜŞ
9. Yrd. Doç. Dr. Ömer DEMİR
10. Yrd. Doç. Dr. Ramazan DİLER
11. Yrd. Doç. Dr. Süleyman KARACELİL
12. Yrd. Doç. Dr. Şükrü KEYİFLİ
13. Yrd. Doç. Dr. Dilaram AKRAMOVA
14. Arş. Gör. Tecelli KARASU
15. Arş. Gör. Tuncay KARATEKE
16. Arş. Gör. Yusuf CEYLAN
17. Arş. Gör. Mualla ERDEN

Sorunlar

1. İlahiyat fakültesi programlarında Kur'an öğretim yöntemleri ile ilgili eksikler olması

2. İlahiyat Fakóltesi mezunları ve DKAB mezunlarının Kur'an öğretimindeki başarılarını karşılaştıran detaylı akademik çalışmaların bulunmaması
3. DKAB programlarında Kur'an derslerinin eksik olması
4. Program geliştirmede bilimsel kriterler doğrultusunda çalışmalar yapılmaması
5. İlahiyat fakólterindeki öğretim üyelerinin çoğunluğunun DKAB ders programlarının amaçları konusunda bilgi sahibi olmaması
6. DKAB'ların yeterlilikleri göz önünde bulundurularak bir program geliştirme çalışmasının yapılmamış olması
7. Programların toplumsal ihtiyaçlara cevap vermemesi
8. Pedagojik formasyon uygulamasının öğrencilerin motivasyonunu düşürmesi
9. Mezun olanların büyük bir bölümünün sadece öğretmen olmak istemesi
10. Öğrencilerin büyük bir bölümünün din hizmetleri alanında çalışmak istememesi
11. Fakólterin hedefleriyle toplumun ihtiyaçlarının örtüşmemesi
12. İlahiyat Fakólterinin sayıları ve kontenjanlarının fazlalığı
13. II. Öğretimin ek ders yükü getirmesinin öğretim üyelerinin akademik çalışmalarına ket vurması ve öğretim üyelerinde motivasyon eksikliğine yol açması
14. Hızlı politika değişikliklerinin söz konusu kurumların yapıları ve müfredatları üzerinde etkili olması
15. Programlarda engelli ve dezavantajlı gruplarla ilgili teorik ve uygulamalı derslerin olmaması
16. Programların din hizmetleri üretmek anlamında engellileri bir hedef kitle olarak görmemesi
17. Din eğitimi alanında yapılan çalışmaların bir bütün oluşturacak şekilde hazırlanmaması
18. Kurumsal açıdan bakıldığında din eğitiminin ne'liği/niçin'liği konusunda netliğin olmaması

19. Din bilimleri ile ilgili olarak mevcut kafa karışıklığının /algı hatasının İlahiyat fakültelerinde yetişen öğrencilerin formasyonunu olumsuz etkilemesi

20. Öğretim elemanlarında pedagojik formasyon eksikliği olması

21. Lise mezunu ve İmam Hatip Lisesi mezunlarının bir arada fakültelere kabul edilmesi

Çözüm Önerileri

1. Fıkıh, mezhepler tarihi ve kelam gibi derslerde toplumsal farklılıklar gözetilmeli

2. Kur'an derslerinde özel öğretim yöntemleri geliştirilmeli

3. İlahiyat Fakülteleri programları, konunun uzmanları tarafından toplumun ihtiyaçları göz önünde tutularak program geliştirme süreçlerine uygun bir şekilde yeniden yapılandırılmalı

4. İlahiyat temel alanı korunarak fakülteler, öğretmenlik, din hizmetleri ve sosyal hizmetler şeklinde üç temel alanda yapılandırılmalı

5. Seçmeli dersler konusunda ihtiyaçlar göz önünde tutularak ortak bazı dersler belirlenmeli ve ortak bir program uygulanmalı

6. KPSS Alan sınavları, İmam-Hatip Lisesi ve DKAB programlarının gerektirdiği yeterlikleri karşılayacak şekilde düzenlenmeli

7. Öğretim kadrosunun eğitici kimlikleri pedagojik yeterlikler doğrultusunda geliştirilmeli

8. Dini danışmanlık alanında hizmet yapacak kişilerin eğitimi profesyonelleşmeli

9. İstihdam alanları ile ilişkili hukuki düzenlemeler yapılmalı

10. İlahiyat eğitimin kalitesinin artırılabilmesi için ders programlarında halkla iletişim kurabilmede etkili olabilecek sanat ve spor alanları eklenmeli

11. Kontejanlar gözden geçirilmeli

12. Uzaktan eğitim programları, örgün lisans programları ile ortak bir hale getirilerek yüzyüze eğitim ile desteklenmeli

13. Yüzyüze programda devam ile ilgili problem yaşayan öğrencilerin uzaktan eğitim yoluyla ders almaları sağlanmalı

14. Uzaktan eğitim, bu alandaki kuramlar ve ihtiyaçlar çerçevesinde yeniden gözden geçirilmeli
15. İlahiyat n lisans ve İLİTAM kontenjanları azaltılmalı
16. DKAB bölümü mezunları DİB eleman alımlarında ilahiyat fakültesi mezunu olarak sayılmalı.
17. İlahiyat Fakültesi ğrencilerinin din hizmetlerine ynelmemesinin ardında yatan sebepleri ortaya koyabilmek amacıyla bilimsel araştırmalar yapılmalı
18. Öğrenci kaynağı olan İmam Hatip Liselerinin alt yapısı iyileştirilmeli
19. Fakültelerin akademik yapısı disiplin merkezli olmaktan çok, disiplinler arası bir yaklaşımla yeniden gözden geçirilmeli
20. Din eğitimi anabilim dalının İlahiyat fakültelerinin içerisindeki işlevi, konumu ve etkinliği netleştirilmeli
21. Arapça eğitimi konusunda İmam Hatip Liseleri ve İlahiyat fakülteleri için yeterlilik düzeylerinin belirlenmesi konusunda çalışma yapılmalı
22. Arapça konusunda ulusal bir seviye belirleme sınavı hazırlanıp yeterliliklerle ilişkilendirilmeli
23. Temel İslam Bilimleri ile ilgili dersler Arapça yapılmalı
24. Diyanet İşleri Başkanlığı ve Din ğretimi Genel Müdürlüğü başarılı öğrencileri desteklemeli
25. Öğrencilerin istihdam alanlarına ilişkin motivasyonları artırılmalı
26. Din eğitimi ile siyaset arasındaki ilişki yeniden düzenlenmeli
27. İlahiyat ğrencilerinin niversite/fakülte kültürünü edinmeleri sağlanmalı
28. Bologna süreciyle iş yükü uygulamalarına riayet edilmeli

DEĞERLENDİRME OTURUMU

Çalıştaylar tamamlandıktan sonra, oturum başkanlığını Emekli YK yesi Prof. Dr. Halis Ayhan'ın yaptığı ve alıştaylardaki komisyon başkanları Prof. Dr. Ramazan Buyrukçu, Prof. Dr. Prof. Dr. Mustafa Tavukçuoğlu, Prof. Dr. Nurullah Altaş ve Prof. Dr. Muhittin Okumuşlar'ın kendi komisyonlarıyla ilgili sorun ve tespitleri paylaştıkları bir değerlendirme oturumu yapıldı.

Halis Ayhan, oturum açılışında yaptığı konuşmada, insanlığın en önemli meselesinin, eğitim öğretim meselesi olduğunu, eğitim öğretimin en temel meselesinin ise insanın kendini bilmesi olduğunu belirtti. *“Kendini bilmek, evreni ve yaratıcıyı bilebilmenin temel koşuludur. İnsan; varoluş nedeni ve hayatın anlamı hakkında ancak eğitim ve öğretimle anlamlı cevaplar bulabilir.”* diyen Ayhan, bunun ardından İlahiyat Fakültelerinin sayısının artmasının din eğitimcilerinin üzerindeki sorumluluğu arttırdığını ifade etti. *“Yüz kişi okutarak içinden bir tane başarılı insan çıkmasını bekliyorsak, bin kişiyi okutarak içinden on tane başarılı insan çıkması için çabalamamız gerekir.”* diyen Ayhan, İlahiyat fakültesi öğrencilerinin sayısının artmasının olumlu bir gelişme olduğunu vurguladı ve hocaların daha fazla fedakârlık göstererek azami emek sarf etmesinin önemine işaret etti.

Ardından sözü alan Okul Öncesi Din Eğitimi (Diyanet İşleri Başkanlığı/Okul Öncesi Kur'an Kursu Modeli) Komisyonu Oturum Başkanı Ramazan Buyrukçu, okul öncesi dönemin, çocuğun kişilik gelişimi açısından önemli bir dönem olduğunu, bu dönemde dini ve ahlaki değerlerin kazanılmasının büyük önem arz ettiğini, ancak - ne yazık ki- örgün öğretim içerisinde okul öncesi döneme yönelik din eğitimi faaliyetlerinin gerçekleşmediğini, oysa din ve ahlak eğitiminin bu kritik dönemde doğru bir şekilde öğretilmesinin çok hayati bir mesele olduğunu belirtti. Komisyondaki tartışmaları özetlerken, *“Okul öncesi Kur'an kursu modelinin, çok problemli ve üzerinde az çalışılan bir konu olması sebebiyle, bu konuyla ilgili çok fazla problem ve buna mukabil çok fazla çözüm önerisi ortaya çıkmıştır.”* diyen Buyrukçu, DİB'in hazırladığı programın katılımcılara ulaşmaması sebebiyle program üzerinde çok fazla konuşulamamasının bir şanssızlık olduğunu; buna karşın konuyla ilgili tartışmaların Rize'de yapılmasının Rize'nin pilot il olması ve bu sebeple konunun uygulayıcıları olan öğretmenlerin de tartışmalara katkı sağlamasının ise, bir şans olduğunu belirtti. Buyrukçu, daha sonra okul öncesi eğitimin, çocuğun kişilik oluşumu ve gelişimi açısından önemli bir dönem olduğunu ve dini-ahlaki değerlerin bu kişiliğin oluşumunda büyük bir yer tuttuğunu söyledi ve DİB'in

Türkiye’deki bu boşluğu doldurduğunu ifade ederek konuyla ilgili komisyonda yapılan tartışmalar neticesinde; programın yaygınlaşmasına geçilmeden önce yeniden gözden geçirilerek geliştirilmesi, değerlendirilmesi ve kitapların da bu değerlendirmeler ışığında hazırlanmasının faydalı olacağı dışüncesinin oluştuğunu ifade etti. Buyrukçu, daha sonra komisyonda tespit edilen ve yukarıda verilen sorun ve çözüm önerilerini sıralayarak konuşmasını tamamladı.

Buyrukçu’nun ardından söz alan Mustafa Tavukçuoğlu, “Örgün Eğitimde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi ve Seçmeli Din Eğitimi Dersleri” komisyonunda tespit edilen sorunları ve bunlara yönelik çözüm önerilerini katılımcılarla paylaştı.

Daha sonra “İlahiyat Fakülteleri ve İDKAB Bölümleri” Komisyonunda ele alınan meseleleri komisyon başkanı Nurullah Altaş değerlendirdi. Altaş, İlahiyat programlarının geliştirme sürecinde karşılaşılan sorunlardan en önemlilerinden birinin YÖK’ün fikir alışverişinde bulunmadan program geliştirme çalışması yapması olduğunu belirtti. “*İlahiyat programlarının geliştirilmesinde iki önemli faktör dikkate alınmaktadır.*” diyen Altaş, bunlardan birincisinin istihdam alanı olduğunu, diğerin de yetiştirilmek istenen insanın nitelikleriyle ilgili olduğunu söyledi. “*Yetiştirilmek istenen insan tipi önemli bir konudur.*” diyen Altaş, mevcut durumda yetiştirilen insanlardan resmi bir din çerçevesi beklentisine gidildiğini ve devletin bakışına paralel ilahiyatçılardan da rol değeriftirmesinin beklendiğini vurgulayarak, bunun çoğulculuğa cevap verecek insanı yetiştirmediğini dile getirdi. Aynı zamanda sivil dini söylemlerin veya dini anlama biçimlerinin geliştirilmesinin teşvik edilmediği, fikir üretilmesine müsaade edilmediğini ve yetişen insanların da Din İşleri Yüksek Kurulu’nun kurallarına göre hareket etmek zorunda kaldığını söyleyen Altaş, “yetiştirilmek istenen insan tipi nasıl olmalı?” sorusunun önemine dikkat çekti ve yetiştirilen insanın, “oğulcu mu”, “tek tipi mi”; “resmi söylemi destekleyen mi”, “farklı anlayışları teşvik ederek gelişimi destekleyen mi” olacağının bu soruya verilecek cevaba bağlı

olduğunu belirtti. Altaş, başkanlığını yaptığı komisyonda ortaya çıkan fikirleri dinleyicilerle paylaşarak konuşmasını bitirdi.

Altaş'ın ardından "İmam-Hatip Ortaokulları ve Bir Meslek Lisesi Olarak İmam-Hatip Liseleri" başlıklı komisyonun başkanı olan Muhiddin Okumuşlar, İmam-hatip okullarıyla ilgili oturumu kategorize ederek değerlendireceğini belirtti ve oturumda öğretmenler, öğrenciler, öğretim programı, materyal ve öğrenme ortamı ile ilgili sorunlar ve bunlara yönelik çözüm önerilerinin dile getirildiğini ifade etti. Okumuşlar, komisyondaki tartışmalar ışığında, öğretmen yetiştirme sürecinin alan bilgisi ve meslek bilgisi açısından yeniden değerlendirilmesine duyulan ihtiyacı vurgulayarak, günümüzde ciddi anlamda bir öğretmen-öğrenci iletişimi sorunu olduğunu, çünkü öğrenci profilinin değiştiğini fakat öğretmenlerin değişmediğini, İmam-Hatip öğrencilerinin gelişen dünyaya ayak uydurmaya çalışırken öğretmenlerin bu süreçte öğrencilere ayak uydurmadıklarını aktardı. Bunun için öğretmenlerin empatik yeteneklerinin geliştirilmesi ve dikteye dayalı öğretimin yerini öğrenmeye dayalı eğitimin alması gerektiğini nakletti. Okumuşlar daha sonra komisyonda tartışılan hususları sıralayarak konuşmasını sonlandırdı.

Değerlendirme oturumu, daha sonra karşılıklı soru cevaplarla devam etti. Toplantı, 2015 yılındaki toplantının Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi evsahipliğinde Diyarbakır'da yapılması kararlaştırılarak noktalandı.

EK-1: Toplantı Düzenleme Kurulu

KURUM	Unvan	Adı Soyadı
Recep Tayyip Erdoğan Ünv.	Yrd. Doç. Dr.	Bayramali NAZIROĞLU
Recep Tayyip Erdoğan Ünv.	Yrd. Doç. Dr.	Hacı Yusuf ACUNER
Recep Tayyip Erdoğan Ünv.	Öğr. Gör.	Âdem GÜNEŞ
Recep Tayyip Erdoğan Ünv.	Arş. Gör.	Musa TÜRKAN

EK-2: Katılımcı Listesi

KURUM	Unvan	Adı Soyadı
Marmara Ünv.	Prof. Dr.	Ahmet KOÇ
İstanbul Ünv.	Prof. Dr.	Fahri KAYADİBİ
İstanbul Ünv.	Prof. Dr.	İrfan BAŞKURT
Düzce Ünv.	Prof. Dr.	M. Faruk BAYRAKTAR
YÖK Emekli Üyesi	Prof. Dr.	Halis AYHAN
Erciyes Ünv.	Prof. Dr.	M. Şevki AYDIN
Necmettin Erbakan Ünv.	Prof. Dr.	Muhiddin OKUMUŞLAR
Necmettin Erbakan Ünv.	Prof. Dr.	Mustafa TAVUKÇUOğLU
Atatürk Ünv.	Prof. Dr.	Nurullah ALTAŞ
Süleyman Demirel Ünv.	Prof. Dr.	Ramazan BUYRUKÇU
Yüzüncü Yıl Ünv.	Prof. Dr.	Şakir GÖZÜTOK
İstanbul Ünv.	Doç. Dr.	Ayşe Zişan FURAT
Atatürk Ünv.	Doç. Dr.	Eyüp ŞİMŞEK
Kastamonu Ünv.	Yrd. Doç. Dr.	Abdulkadir ÇEKİN
Çanakale 18 Mart Ünv.	Yrd. Doç. Dr.	Abdullah AKIN
Osmaniye Korkut Ata Ünv.	Yrd. Doç. Dr.	Ahmet DOğAN
Yıldırım Beyazıt Ünv.	Yrd. Doç. Dr.	Ahmet YEMENİCİ
Abant İzzet Baysal Ünv.	Yrd. Doç. Dr.	Ayhan ÖZ
Amasya Ünv.	Yrd. Doç. Dr.	Ayşegül GÜN
Recep Tayyip Erdoğan Ünv.	Yrd. Doç. Dr.	Bayramali NAZIROğLU
Dokuz Eylül Ünv.	Yrd. Doç. Dr.	Bülent ÇELİKEL
Gaziantep Ünv.	Yrd. Doç. Dr.	Dilaram AKRAMOVA
N. Hacı Bektaş Veli Ünv.	Yrd. Doç. Dr.	E. Zehra TURAN
Recep Tayyip Erdoğan Ünv.	Yrd. Doç. Dr.	H. Yusuf ACUNER
Gümüşhane Ünv.	Yrd. Doç. Dr.	Hamza AKTAŞ
Bülent Ecevit Ünv.	Yrd. Doç. Dr.	Hasan MEYDAN

Ondokuz Mayıs Ünv.	Yrd. Doç. Dr.	İbrahim TURAN
K. Sütçü İmam Ünv.	Yrd. Doç. Dr.	İrfan SEVİNÇ
Hakkâri Ünv.	Yrd. Doç. Dr.	İslam MUSAYEV
Atatürk Ünv.	Yrd. Doç. Dr.	İsmail ARICI
Gaziosmanpaşa Ünv.	Yrd. Doç. Dr.	Kubatali TOPCHUBAEV
Celal Bayar Ünv.	Yrd. Doç. Dr.	M. Nur PAKDEMİRLİ
Atatürk Ünv.	Yrd. Doç. Dr.	Macid YILMAZ
Gaziosmanpaşa Ünv.	Yrd. Doç. Dr.	Mehmet AYAS
Kastamonu Ünv.	Yrd. Doç. Dr.	Mehmet BULUT
Abant İzzet Baysal Ünv.	Yrd. Doç. Dr.	Mehmet YAŞAR
K.Sütçü İmam Ünv.	Yrd. Doç. Dr.	Mustafa ÇOBAN
Dicle Ünv.	Yrd. Doç. Dr.	Mücahit ARPACI
Erzincan Ünv.	Yrd. Doç. Dr.	Osman TAŞTEKİN
Bayburt Ünv.	Yrd. Doç. Dr.	Ömer DEMİR
Ağrı İbrahim Çeçen Ünv.	Yrd. Doç. Dr.	Ramazan DİLER
Süleyman Demirel Ünv.	Yrd. Doç. Dr.	Saadettin ÖZDEMİR
Akdeniz Ünv.	Yrd. Doç. Dr.	Soner TEKER
Adıyaman Ünv.	Yrd. Doç. Dr.	Süleyman KARACELİL
Akdeniz Ünv.	Yrd. Doç. Dr.	Şeref GÖKÜŞ
Dokuz Eylül Ünv.	Yrd. Doç. Dr.	Şükrü KEYİFLİ
Dokuz Eylül Ünv.	Yrd. Doç. Dr.	Veli ÖZTÜRK
Muş Alparslan Ünv.	Yrd. Doç. Dr.	Yusuf BATAR
Süleyman Demirel Ünv.	Yrd. Doç. Dr.	Zafer YILDIZ
R. Tayyip Erdoğan Ünv.	Öğr. Gör.	Âdem GÜNEŞ
Çukurova Ünv.	Öğr. Gör.	Şemsettin KOÇAK
Sakarya Ünv.	Arş. Gör.	Adnan TELLİ
Atatürk Ünv.	Arş. Gör.	Ahmet BAYRAKTAR
Çukurova Ünv.	Arş. Gör.	Ahmet BEKEN
Atatürk Ünv.	Arş. Gör.	Ahmet ÇAKMAK
Erciyes Ünv.	Arş. Gör.	Cemil OSMANOĞLU

Uludağ Ünı.	Arş. Gör.	Fatih ÖZKAN
Giresun Ünı.	Arş. Gör.	Hüseyin ALGUR
Uludağ Ünı.	Arş. Gör.	Kerim AYDIN
Sakarya Ünı.	Arş. Gör.	Kübra CEVHERLİ
Yıldırım Beyazıt Ünı.	Arş. Gör.	Mualla ERDEN
R. Tayyip Erdoğan Ünı.	Arş. Gör.	Musa TÜRKAN
Artvin Çoruh Ünı.	Arş. Gör.	Mustafa ÇETİN
Atatürk Ünı.	Arş. Gör.	Mustafa Fatih AY
Çukurova Ünı.	Arş. Gör.	Osman ABALI
Artvin Çoruh Ünı.	Arş. Gör.	Osman TAŞKIN
Fırat Ünı.	Arş. Gör.	Rahime KAVAK
Bozok Ünı.	Arş. Gör.	Servet SAĞINCI
Amasya Ünı.	Arş. Gör.	Sümeıra BİLECİK
Muş Alpaslan Ünı.	Arş. Gör.	Tecelli KARASU
Fırat Ünı.	Arş. Gör.	Tuncay KARATEKE
Dokuz Eylül Ünı.	Arş. Gör.	Yusuf CEYLAN
Din Öğretimi Genel Müdürlüğü	Genel Müdür	Nazif YILMAZ
Din Öğretimi Genel Müdürlüğü	Eğt. Uzm.	Kenan DEMİRTAŞ
R. Tayyip Erdoğan Ünı.	Dr. Öğrencisi	İlhan TETİK
R. Tayyip Erdoğan Ünı.	YL Öğrencisi	Tolgahan POLAT
DİB	İl Müftüsü	Yusuf DOĞAN
DİB	KK Öğreticisi	Duygu Kaçanaroğlu
MEB	OÖ Öğretmeni	Süheıla YILDIRIM